

ΚΡΗΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Τὰ χειρόγραφα
δέρε ἐπιστρέφονται

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

Διὰ τὸ Ἐπωτεοῖδην Δρ. 3.

Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν » 3.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Όδος Κόρακα

Διευθυντής καὶ Υπεύθυνος
ΜΙΝΩΣ Α. ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ

Τιμὴ φύλλου 10 λεπτῶν

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ

Η ἐν τῇ εἰρημένῃ σπουδαίᾳ ἐφημερίδι «Χρόνος» δημοσίευσις τοῦ κ. Στίλλιμαν ἐπέδρασε νὰ σχηματισθῇ ἡ ἡμαρτημένη δοξασία ὅτι δῆθεν τὸ Ανάκτορα τῆς Κνωσσοῦ πιθανῶς ἦν ὁ Κνώσσιος Λαβύρινθος· ἀλλὰ τὰ πραγματικὰ γεγονότα ἀντιφάσκουσιν εἰς τὴν ἡμαρτημένην ταύτην δοξασίαν, διότι δπως ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων μάνθανομεν, ὁ Κνώσσιος Λαβύρινθος ἦν λαζευτός, δπως ἐν τοῖς κομίσμασι τῆς Κνωσσοῦ παρίσταται, καὶ ἡ διομασία δ' αὐτοῦ, δπως προηγουμένως εἰπομεν ἐδόθη ἐκ τοῦ ἔργαλείου δι' οὗ ἦν λελαξευμένος ὁ Λαβύρινθος, καλούμενον Καριστὶ Λαβύν = ὁ (πέλεκυς). Ακριβῶς δὲ εἰς τὸν διάδρομον τοῦτον, τὸ Ανάκτορα τὸν φωδομημένα διὰ μεγάλων λίθων μήκους μ. 2.40 ψήφους μ. 0.70 πλάτους 0.70 ἢ δ' ἐγκεχαραγμένον ἐπί τινος λίθου τὸ τοῦ διπλοῦ πελέκεως ἔργαλεῖον· δὲν συνάδει δὲ παντάπασιν ὁ τρόπος τῆς οἰκοδομῆς τῶν Ανακτόρων πρὸς τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς τοῦ Κνωσσίου Λαβύρινθου, διτις ἐστὶ γρωστὸν ὅτι δεν κειται ἐντὸς τῆς πόλεως Κνωσσοῦ, ἀλλ' ἔγγιστα αὐτῆς Ο. κ. Στίλλιμαν ἔλαβεν ἀργητικὴν ἀπάντησιν παρὰ τῆς πότε Διοικήσεως τῆς Κρήτης πρὸς ἔξαρχολογησιν τῶν Ανασκαφῶν ἐν Κνωσσῷ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκ τῶν διάδεκα εὑρεθέντων πάνθων, ἐδωρησάμην τῇ ἀδείᾳ τῆς πάστε Διοικήσεως ἐνα πρὸς τὸ ἐν Αροδίνῳ Μουσεῖον, τὸ ὄπιον δι' ἐπιστολῆς του μον ἀπήντησεν οὐτωσι! Αγγλιστί:

ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΟΝ ΜΟΥΣΕΙΟΝ

16 Ιουλίου 1884.

Κύριε,

«Κατ' ἐντολὴν τῶν Διευθυντῶν τοῦ Βρεττανικοῦ Μουσείου, πληροφροῦσθαι, οὐτὶ παρέλαβον τὸ Λάθον ἀναφερόμενον παρὰ πόδας τῆςδε, τὸ δόπιον εἴησε- στημῆτε νὰ κάμητε πρὸς αὐτό, καὶ παρακαλῶ νὰ δε- χθῆτε ἐπὶ τούτῳ τὰς μεγαλειτέρας εὐχαριστήσεις αὐ- τῷ. Λαυβάνω τὴν τιμὴν νὰ διατελέσῃ, Κύριε, δ' τα- πεινότατος θεράπων σας.»

ΕΛΟΥΑΡΔΟΣ Α. ΒΟΥΔΑ

Ἀρχιγραμματεὺς.

Πρὸς τὸν Κύριον

ΜΙΝΩΣ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΣ

ΕΙΣ ΜΕΓΑΣ ΠΙΘΟΣ ΕΚ ΚΝΩΣΣΟΥ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ἐπερον πίθον δύοιον ἐδωρησάμην τῇ Α. Β. Γψηλότητης τῷ Διαδόχῳ τῆς Ἑλλάδος Κωνσταντίνῳ μετά τινων πολυτίμων ἀγγείων ἐξ διπτῆς γῆς, κυδύων καὶ σακῶν ἀπηνθρακωμένων καὶ ἀπολειθωμένων, ιδού δὲ καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Σχλιέμανν περὶ τοῦ πίθου, ἐν ᾧ ὁ εἰρημένος κ. Σχλιέμανν ποιεῖται λόγον περὶ Ἀνασκαφῶν ἐν Κνωσσῷ, διότι δ' ίδιος ἐπίτηδες κατήλθεν εἰς Κρήτην, ἐθεωρήσε τὰς ἀνασκαφάς μου καὶ ἴπτήσατο παρὰ τῆς τότε Διοικήσεως την ἀδειαν νὰ συνεχίσῃ ταύτας, δπερ δύος δὲν κατώρθωσεν οὔτε αὐτός, ὡς λαβὼν ἀρνητικὴν ἀπάντησιν παρὰ τῆς τότε Διοικήσεως.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΧΛΙΕΜΑΝΝ

Ἐν Ἀθήναις τε Φεβρ. ΑΩΠΙΘ.

Σχλιέμανν Μιτράφ Καλοκαιρινῷ εν πράττειν.

» Ἐνθάδε επανεκτινθός ἀπειθνύθην πόδις τὸν Οθωρά Λύδερος τὸν πάλαι διδάσκαλον, ων δὲ μέγαν αὐλάρχηρ τοῦ Διαδόχου τοῦ Στέμματος τῆς Ἑλλάδος, πενσόμενος τι ἀπεγένετο δ. ποικίλως καταπεκομμένος εξ διπτῆς γῆς πίθοις, δι' ἐν Κνωσσῷ ἀνασκάφας, τῷ Διαδόχῳ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν ἔσοτήν τῆς ἐφηβείας αὐτοῦ δῶρον ἔστειλας. Τῷ Διαδόχῳ περὶ τούτους συνδιαλεχθεὶς δ. Λύδερος ἀπεκοινώσατο ἐμοὶ διτις Η. Β. Υψηλότης πλειστηρι χάριν οἰδέ ποι επὶ τῷ σῷ δῶρῳ δ. περὶ πολλοῦ ποιεῖται καὶ ἐν τῷ Κερτοικῷ Μουσείῳ τῶν Αθηνῶν ἐπεδείνων, δπως ἀν μελετῶν τὸν πίθον οἱ ἐπιστημονίες καὶ ὀφελοῦντο αὐτῷ.

» Αδμενος πινδοῖην ἀπ παρὰ Σοῦ ἀν δ φιλόφρων διοικήτης τοῦ Ηοακλείου δ Μοχάμετ. Άλι Πασάς ἐνέτυχε τῷ τόνοκῷ τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀγροῦ Κεφάλα πόσα δε χορήματα οὗτος ἀπαιτεῖ; Ο ἀγρός οὗτοις ἐλαχίστην ἔχει ἀξίαν καὶ γάρ τὸ ὑπό Σοῦ ἐν αὐτῷ ἀνάκαλυφθεὶν ἀρχαῖον οἰκοδόμημα μικρόν ἔστι ὡς τε πάντας διάδικτος ἀνασκάφαιμι ἀπ ἐντελῶς ἐν μιᾷ ἐβδομάδι ἐκατὸν ἐργάσις χρόμενος.

» Ήδη ἀπέστειλα τῷ ἀδίστῳ Χατζιδάκη τῷ τοῦ Συλλόγου Ηοακλείω, δπως ἀν στέλλει τῷ Νικολάῳ Πασᾶ Σαρτίνοι, τῷ τῆς Κρήτης γενικῷ διοικητῇ, δέησιν διὰ τὴν Βουλήν, δπως ἀν ἐπιτραπέζη τῷ Συλλόγῳ ἐνεργῆσαι τῇ ἐμῇ δαπάνῃ, ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τοῦ Μουσείου τὸν ἐν Ηοακλείῳ ἀρχαιολογικὰς ἐρεύνας ἐν Κρήτῃ δποιεῖ βιολοίμεδα, Υπεσχέθη δὲ δ διοικητὴ τῆς ὑποστηρίξειν τὴν δέησιν κατὰ τὸ διγατὸν ἐν τῇ Βουλῇ.»

Μετὰ παρέλευσιν τινων ἐτῶν κατήλθεν εἰς Κρή-

την δ. κ. "Αρθουρ Έβανς Διευθυντής του εν "Οξφορδ Τής Αγγλίας" Ασμάτων Μουσείου. Μετά τού ειρημένου φίλου μου κατά τὸ ἔτος 1894 ἐπεσκέψθη μεν τὰς ἀνασκαφὰς μου ἐν Κύνωστῷ, ἔχαμαν δὲ εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν τὰ εὑρήματά μου, παρετήρησε τὰ πρὸς μετημένιαν θεμέλια τῶν Ἀνακτόρων, τὸ σημεῖον τοῦ διπλοῦ πελέκεως, τὴν δλην γραμμὴν τῆς πρὸς δυτικὰς προσόψεως ἦν ἀνεῦρον φυσιομηένην διὰ μεγίστων γυψολίδων, τὰς τέσσαρας παρ' ἐμοῦ εὑρεθείσας αἰθουστὰς, καὶ τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ μου τοποθετημένα εὑρήματα, καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἀθήναιον» φυλλάδιον 3478, τῇ 23 Ιουνίου 1894 ἐκδιδόμενον Ἀγγλιστὶ ἔκθεσιν περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ ἐπιστημονικῆς περιοδείας του μελέτας ἀρχαιολογικὰς ἐν αἷς ποιεῖται μνεῖαν καὶ περὶ τῶν ἐν Κύνωστῷ ἀνασκαφῶν μου. Προσέθη δὲ ἀμέσως τότε εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ ἐνὸς τετάρτου του εἰρημένου γηλόφου «Κεφάλα» ἀντὶ τιμήματος δραχμῶν ἔξι χιλιάδων (ἀριθ. (6000).

Συχρόνως μὲν τὸν διωρηθέντα πίθον πρὸς τὸ ἐν Λουδίνῳ Βρεττανικὸν Μουσεῖον τῇ γραπτῇ ἀδείᾳ τῆς τότε Διοικήσεως ἐδωρητάμην ἔτερον πίθον μικροτέρου μεγέθους πρὸς τὸ ἐν Ῥώμῃ Ἰταλικὸν Μουσεῖον.

Τελευταίως δὲ κατὰ Φεβρουάριον 1895 ἐδωρητάμην πρὸς τὸ ἐν Ηαρτούριοι Μουσεῖον Λαούδρου τῆς Γαλλίας ἔτερον εὑμεγέθη πίθον μετὰ γεωμετρικῶν σχημάτων, τὸν ὃποιον παρέδωκα ἐπὶ ἀποδείξει πρὸς τὸν ἐπισκεψθέντα ἔνεκα ἀρχαιολογικῶν μελετῶν τότε τὴν Κρήτην κ. Κλερμόν Σκανών μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τινα ἀγγεῖα ἔξι ὅπτῆς γῆς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τῇ Συλλογῇ μου ὄμοιών τοιούτων.*

* Κύριε,

« Λέχομαι μετὰ μεγάλης μου εὐχαιριστήσεως τὴν ἐν-» τολῆν ἢν μοὶ ἐπέροοτίσατε νὰ προσφέρω ἐν ὀμόματι » ἑμῶν πρὸς τὸ Μουσεῖον τοῦ Λούβφου τὰ ἔξης ἀντι-» κείμενα προερχόμενα ἐκ τῶν σπουδαίων ἀνασκαφῶν » σας ἐν Κυνωστῷ. Τὸ δᾶσον τὸ γενναιόν ἔσται βεβαίως » ἀποδεῖπον μετ' εὐγνωμοσύνης παρὰ τὸν Ἐθνικὸν » Μουσεῖον καὶ δύνασθε νὰ θεωρήσητε ὅτι μεθερμη-» νεώ τὰς σκέψεις του, ἀποτέλων ὑμᾶς ἐκ τῶν προ-» τέων τὰς ζωηροτάτας εὐχαιριστήσεις αὐτοῦ.

« Εἴμι ὑπερβέβαιος ἐξ ἄλλον ὅτι τὸ εἰρημένον Γαλλικὸν Μουσεῖον ἐπιφυλάπτεται νὰ διαβιβάσῃ ἀπ' εἰδήσεις τὰς » εὐχαιριστίας του ἀναγραφούσον τὴν ἀληθῆ ὑπηρεσίαν » ἢν παρέσχετε εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐπιστήμην.

« Εնδιαφεστήθητε νὰ δεχθῆτε, Κύριε, μετὰ τῶν εὐχα-» ριστῶν μου τῶν ἐρδομένων, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς » ἔξοχου πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεως. »

ΚΑΕΡΜΩΝ ΙΚΑΝΝΩ

μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν

Πρὸς τὴν Κύριον

Μένω Καλοκαερενόν

κ. τ. λ. Υπόρεξενον τῆς Ἰσπανίας ἐν Κρήτῃ.

Παρεκλήθην δὲ παρὰ τοῦ εἰρημένου κυρίου Κλερμών Γκανγώ χάριν τῆς ἐπιστήμης νὰ δημοσίευσω γαλλιστὶ ἔκθεσιν περὶ τῶν ἀνασκαφῶν μου τοῦ 1878 ἐν Κνωστῷ, ἀκολουθήσας δὲ τὴν συμβουλὴν τοῦ ταύτην, τοῦ φίλου μου, συνέταξα τοιαύτην κατὰ τὸ 1896, Γαλλιστὶ τὴν ὥσπειαν κατὰ τὴν ἔλευσιν τῆς Α. Β. Ψυχλότητος τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου τῆς Ἐλλαδὸς ὑπέβαλον Λύτῃ, ἀφιερώσας ταύτην εὐλαβῶς πρὸς τὴν Α. Β. Ψυχλότητα, ἀλλ' ἔνεκα ἐλλείψεως συνδρομητῶν ἀνέβαλον τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς μέχρι σήμερον.

Ἀμέσως κατὰ τὰς ἀνασκαφὰς μου κατὰ τὸ ἔτος 1878 πρὸς τὸν ἐν Ήρακλείῳ ἴδρυμένον τότε ἀρχαιολογικὸν Σύλλογον οὐ ὑπῆρχα κατὰ τὴν ἴδρυσιν αὐτοῦ μέλος καὶ ταμίας αὐτοῦ συγχρόνως παρέδωκα (3) τρεῖς πίθους οἰτινες νῦν εὑρίσκονται ἐν τῷ ἐν Ήρακλείῳ Μουσείῳ ὑπῆρχαν δὲ οὗτοι, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ἀπαρχὴ τοῦ ἐν Ήρακλείῳ περισπουδάστου Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, πλουτισθέντες διὰ μεταγενεστέρων εὑρημάτων ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν τῶν διαφόρων ἀλλοδαπῶν ἀρχαιολογικῶν σχολῶν, προσωρίσας δὲ ἀπαστάν τὴν Συλλογὴν μου χάριν Ἐθνικῶν λόγων διὰ τὸ ἐν Αθήναις Κεντρικὸν Μουσεῖον, ἔθηκα ταύτην κατὰ τοὺς γάμους τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου, ὑπὸ τὴν Ψυχλήν προστασίαν τῆς Α. Β. Ψυχλότητος, καὶ κατὰ τὸ 1895 παρεπιδημῶν ἐν Αθήναις παρεκάλεσα τὸν κ. Πρωθυπουργὸν τότε τῆς Ἑλλάδος μακαρίτην Θ. Π. Δελιγιάννην, διὰ τοῦ βουλευτοῦ [κ. Καλούτη] την Κυθήρων, νὰ μεριμνήσῃ διὰ τοῦ ἐν Ήρακλείῳ Ἑλληνικοῦ Προξένου τὴν μεταφορὰν τῶν εὑρημάτων μου, ἀπαρτιζόμενων μετὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνω Δωρεῶν, ἐκ 5 πιθών, ὃν εἰς ὁ μικρότερος τὴν ἀριστούργημα καλλιτεχνίας καὶ τὰ λοιπὰ ἀντικείμενα ἔξι ὅπτῆς γῆς καὶ λευκοῦ λίθου, ἀπαντα ἐν διω 365, τὸν ἀριθμὸν Μυκηναϊκῆς Εποχῆς, πρὸς τὸ ἐν Αθήναις Κεντρικὸν Μουσεῖον, καὶ ὃν περιγραφὴν οὕτω δώσει πρὸς τοὺς κ. συνδρομητὰς τῆς ἐφημερίδος.

Δυστυχῶς ὅμως ἔνεκα τῶν ἀνυπερβλήτων κω-λυμάτων, τὰ ὅποια ἡ τότε Διοίκησις παρενέβαλε καὶ ἔνεκα τῶν πολιτικῶν ἀνωμαλιῶν, τῶν ἀπὸ τοῦ 1896 καὶ ἐντεύθεν, δὲν κατωρθώθη ἡ μεταφορὰ αὐτῶν πρὸς τὸ ἐν Αθήναις Κεντρικὸν Μουσεῖον, καὶ τοιουτοτρόπως κατὰ τὴν πυρκαϊάν τῆς οἰκίας μου συμβάσαν κατὰ τὰς ἀνωμαλίας τὴν 25 Αὐγούστου 1898 ἀπετεφρώθησαν δῆλα ταῦτα ἐν τῷ ἐν Ήρακλείῳ ἀποτεφρωθείσῃ οἰκίᾳ μου. Ολίγας ήμέρας πρὸ τῆς ἀπαιτίσιυ ταύτης ήμέρας, τῆς 25 Αὐγούστου 1898, κατὰ τὴν ὥσπειαν ἐθρήνησα τὴν ἀπωλείαν προσφίλων ὑπάρχεων, ἀμφιθαλοῦς ἀδελφοῦ, Λ. Α. Καλοκαιρινοῦ, υἱοῦ πρωτοτόκου Ἀνδρέου, καὶ ἀνεψιᾶς Σκεύων, ἐπεσκέψθη μετὰ τοῦ φίλου μου κ. Ιωάννου Δεμάργην, ἐταίρου τῆς ἐν Αθήναις

Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής πάς ἀνασκαφάς μου, καὶ ἔλαβον φωτογραφικήν εἰκόνα αὐτῶν, τὴν ὅποιαν θέλω δημοσιεύσει, παρετήρησα δὲ μετ' ἐκπλήξεως μου ὅτι λάθρᾳ ἀπεσπάσθη διὰ τοὺς ικανοειδοὺς τεμάχιον ἐκ τοῦ λίθου τοῦ κειμένου εἰς τὰ πρὸς μεσημβρίαν θεμέλια, πῶν Ἀνακτόρων, ἀκριθῶς εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τὸ ὅποιον ὁ κ. Σπιλλιμαν ἔχαρακτήρισεν ὡς Κυώστιον Λαζύρινθον, καὶ ἐφ' οὗ τεμάχιον ἦν ἐγκεχαραγμένον τὸ σημεῖον τοῦ διπλοῦ πελέκεως· ἀγνωστὸν δὲ τυγχάνει τίς ἐποκόφας τοῦτο, πιθανῶς πρὸς μελέτην.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΝ ΚΝΩΣΩ ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ ΥΠΟ ΜΙΝΩΟΣ Α. ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ

Ἐπὶ τῇ βάσει συμφωνητικοῦ συνταχθέντος καὶ ὑπογραφέντος παρ' ἐμοῦ καὶ τοῦ ἴδιοκτήτου τῆς Κεφάλας Ζεκυρῆ Βέη Ἰεράρχη Ἐφεντάκη, ἥρχισα τὰς ἀνασκαφὰς μου κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον 1878 δι' εἰκοσιν ἑργατῶν (20) οἵτινες ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου εἰργάσθησαν τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἑδομάδας· ἑδαπάνησα διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν ἑργατῶν καὶ διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ἀρχαίων εὑρημάτων εἰς Ἡράκλειον διαχρήσας ἐπτακοσίας πεντήκοντα (750)· πέποιθα διὰ ἐπέτυχυν διὰ τῶν ἀνασκαφῶν μου ν' ἀνεύρω τὸ Βασιλικὸν Ἀνάκτορον ἤποι τὸ Βασιλικὸν Μέγαρον τοῦ Πρώτου τῆς Κρήτης Βασιλέως Μίνως τοῦ Α'. Τὸ ἀνάκτορον κείται ἐπὶ τῆς Κορυφῆς τοῦ γηλόφου «Κεφάλα» περὶ οὐ Μεγάρου Βασιλικοῦ δ' Ομηροῦ, βεβαιοῦ τὴν ὑπαρξίαν αὐτοῦ ἐν Κυώστῳ δρα Ομηροῦ Οδύσσειαν Τ στ. 178)176.

Τὸ μέγαρον καὶ δ' Λαζύρινθος.

Τὸ παρ' ἐμοῦ εὑρεθὲν Βασιλικὸν Μέγαρον ἦν μήκους 60 μ. καὶ πλάτους ἐπίσης μ. 30· ἐπὶ τοσοῦτον ἐπροχώρησαν αἱ εἰρημέναι ἀνασκαφαὶ μου, ἀποκαλύψασαι τὴν πρόσοψιν τῶν Ἀνακτόρων πρὸς δυσμὰς κειμένην, ὑπὸ στοιχείον Ε. Ζ. καὶ τὴν πρὸς μεσημβρίαν ὑπὸ στοιχείον Ζ. Η. τὴν παρὰ τοῦ κ. Σπιλλιμαν ἡμαρτημένως χάρακτηρισθεῖσαν ὡς Κυώστιον Λαζύρινθον· ἡ πρὸς δυσμὰς πρόσοψις τῶν Ἀνακτόρων ἦν ὄχοδομημένη διὰ μεγίστων λάξευτῶν γυφολίθων μήκους μέτρα 2.45 πλάτους μέτρα 0.73 καὶ ὑψους μέτρα 0.55, αἱ ἐξ ἐπιφάνειαι τῶν λαξευτῶν τούτων γυφολίθων εἰσὶ τόσον πολυτελεῖς, τοισύτης λευκότητος καὶ κατεργασίας τόσον τελείως πεχνικῆς, ὡστε ὁ κατὰ πρῶτον δρῶν τοὺς λίθους τούτους δύναται ν' ἀπατηθῆ καὶ νὰ τοὺς ἐκλάβῃ ὡς ὄντας ἐκ λευκοῦ λίθου (μαρμάρου). Ἀμέσως κατέγειναν ἡ ἀνακαλύψω τὸ μέρος ἐξ οὗ δ' ἀρχαῖος ἀρχιτέκτων

Δαιδαλος(1) ἐξήγαγε τόντος γυψολίθους τούτους διὰ νὰ οἰκοδομήσῃ τὸ μέγαρον τοῦ Βασιλέως Μίνωας τοῦ Α'. (2) Ήποθέτω διὰ μπηρέζα εὐτυχῆς ν' ἀνακαλύψω συγγρόνως τὸν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα περίφρεμον Κνώστιον Λαζύρινθον, οὗτος ἐστὶν ἐπὶ τῶν γομισμάτων τῆς Κυώστοις· διὰ τῆς κατασκευῆς τοῦ διποίου δὲ μέγας ἀρχιτέκτων Δαιδαλος, ἐκτὸς τῶν λαμπρῶν καλλιτεχνημάτων, (3) περὶ ὧν θέλομεν ποιήσει μνείαν ἀλλαγοῦ, κατεσκεύασε δύο μεγίστα ἀρχιτεκτονικά ἔργα, τὸ Ἀνάκτορα καὶ τὸν Κνώστιον Λαζύρινθον.

Θ Κυώστος Λαζύρινθος.

Ο Κυώστος Λαζύρινθος κείται εἰς ἀπόστασιν δύο γιλιάδων μέτρων (2000) ἀπὸ τῶν Ἀνακτόρων τοῦ Βασιλέως Μίνωας τοῦ Α'. περὶ τούτου δὲ ἐπραγματεύθημεν ἐν ταῖς εἰσηγήσεσι ύμνων. Τὸ σημεῖον τοῦ διπλοῦ πελέκεως ἐπὶ τῶν γυψολίθων καὶ λίθων τῶν Ἀνακτόρων καὶ ἐπὶ τῆς θροφῆς τοῦ λαξευτοῦ Λαζύρινθου τοῦ ἐν τῷ ἀλσει τοῦ Διὸς εἰς θέσιν νῦν καλουμένην Ἀγίαν Ειρήνην κειμένου μ. ἔπειτα διὰ πράγματι οὗτος ἐστὶ δὲ περίφρεμος Κνώστιος Λαζύρινθος· οὗτος ἀναμφιβόλως ἐγρηγορίσμευσεν εἰς τὸν κατασκευάσαντα αὐτὸν Δαιδαλον ὡς λατομεῖον πρὸς οἰκοδομὴν τῶν Ἀνακτόρων, κατασκεύασας τούτον κατ' ἀπομίνησιν τοῦ ἐν Θηραϊσταῖς τῆς Αἰγαίου περιγάλου Λαζύρινθου· διὰ δὲ ἐχρησίμευσεν εἰς τὸν ἀρχιτέκτονα Δαιδαλον ὡς λατομεῖον μαρτυρεῖ δὲ νῦν καὶ ἐν Γόρτυνι τῆς Κρήτης ὑπάρχων μικρότερος Λαζύρινθος διτοις ἀναμφιβόλως ἐγρηγορίσμευσεν ὡς λατομεῖον κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τῆς πολεως Γόρτυνος. Πρὸ πολλῶν ἐπῶν 1864 ἐπεσκέψθην τὸν εἰοημένον Λαζύρινθον τῆς Γόρτυνος καὶ διέκρινα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ τὰ σημεῖα τῶν τροχῶν τῶν χειραμάξων ὃν ἐποίησυντο χρῆσιν πρὸς ἔξαγωγὴν τῶν ἀποκοπτομένων λίθων. Περὶ τοῦ Κνώστοις Λαζύρινθου θέλομεν ποιήσει λεπτομερῆ μνείαν τῶν πληροφοριῶν ἀς διδούντων μηδὲν περὶ αὐτοῦ οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς· Ἡδη ἐπονεργόμεθα εἰς ἀφήγησιν τῶν ἀνασκαφῶν μου.

Η πρὸς δυσμὰς κυρία τῶν Βασιλικῶν Ἀνακτόρων πρόσοψις.

Η Κυρία πρόσοψις τῶν Βασιλικῶν ἐν Κνώστῳ Ἀνακτόρων κείται πρὸς δυσμὰς, ταύτην δὲ πλειότερον πάσης ἀλλης ἡρεύνησα καὶ σπῶς ἀνωτέρω εἴπομεν εἰς μήκος περίπου 60 μ. εὔρου κατ' εὐθείαν γραμμὴν τοποθετημένους τοὺς γυψολίθους μεγέθους ὡς ἀνωτέρω εἱρηταὶ καὶ ἡν τὴν σημειῶν ὑπὸ τὰ σποιχεῖα Ε. Ζ. Αἱ ἀνασκαφαὶ μου εἰς τὴν θέσιν ταύτην προσύ-

(1) Ὁρα εἰσηγήσεις Ἀνασκαφῶν ἐν Κνώστῳ 1878.

(2) Ὁρα εἰσηγήσεις ὀστάτων.

(3) Ομηροῦ Πλιάσιος· Ο ἐπὶ λευκοῦ λίθου χορὸς τῆς Αριάδνης ἔργον Δαιδάλου· Πασανίας ἡ Αθηνᾶ παρὰ Κνώστοις, ἡ Βριτόμαρτος ἐν Οκουντι ἔργα Δαιδάλου.

χώρησαν κατά τὰς τρεῖς ἔβδομάδας καθ' ἀς εἰργάσθη χρωμένος τοῖς εἴκοσιν ἐργάταις ἐπὶ ἡμερομεσθίω δραχμῶν τριῶν ἑκάστῳ, ἀνέσκαψα δὲ τέσσαρας αἰθούσας ὑπὸ σῆμεῖα Α. Β. Γ. Δ.

Ἡ ὑπὸ στοιχείον Α αἰθουσα ἦν προωρισμένη πρὸς φύλαξιν τῶν τρόφων τοῦ Κνωστίου Ἀνδρείου, περὶ οὐ ἐπραγματεύθημεν προηγουμένων ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει περὶ τῶν Κνωστίων Ἀνδρείων.

Τὸ μῆκος τῆς αἰθούσης Α ἦν μέτρα 12

Τὸ πλάτος αὐτῆς » 6

Τὸ ὕψος τῶν τοίχων τῆς » 4

Ἡ αἰθουσα αὕτη ἦν ἐπεστρωμένη ἀπὸ πλάκας πολυτελεῖς πριονισμένας ἐκ γύψου μήκους ἑκάστη ἑνὸς μέτρου περὶ που, πλάτους μ. 0,60, καὶ πάχους μ. 0,015· τρία δοχεῖα ὑπό τὸ ἔδαφος τῆς αἰθούσης ἦν κατεσκευασμένα ἐπιμελῶς δι' ὄμοιών πλακῶν προστηρυσμένων μετὰ μεγίστης προσοχῆς, ὥστε νὰ μὴν ἐκρρέῃ τὸ ἐν αὐτοῖς φυλαττόμενον μέλι· τὸ μῆκος τῶν δοχείων τούτων ἦν ἑνὸς περίπου μέτρου, δμοιον τὸ βάθος, καὶ τὸ πλάτος αὐτοῦ μ. 0,60 δὲ πυθμὴν αὐτοῦ ἐπεστρωμένος δι' ὄμοιάς πλακός· οὐδεμία ἀμφισβολία ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐφυλάττετο τὸ μέλι τὸ διὰ τὸ συστίον χρήσιμον· δώδεκα δὲ πίθοι ὑπὸ τὰ στοιχεῖα, κ., λ., μ., ν., ξ., ο., π., ρ., σ., τ., υ., ὑπῆρχον τοποθετημένοι ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ Α· εἰς δύο παραλλήλους σειράς ἀνά ἑξ πίθους εἰς ἑκάστην σειράν καὶ παρὰ τοὺς τοίχους τῆς αἰθούσης κειμένους ἐξ αὐτῶν τρεῖς μεγάλοι πίθοι· ἡσαν πλήρεις οἱ μὲν δύο κυάμων μικροτάτων ὃς φακῶν, οἵτινες ἡσαν ἀπηγνυθακωμένοι καὶ ἀπολιθωμένοι, μεγέθους ὅπως ἐν τῷ δευτέρῳ τεύχει εἴπομεν, τὸ ἔμισυ τῶν σημερινῶν Αἰγυπτίων κυάμων· ἐκ τε τῶν κυάμων καὶ τῶν φακῶν συνέλεξατινας καὶ ἐξ αὐτῶν ἐπληρωστα δύο μικρὰ δοχεῖα ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ εὑρεθέντα, τὰ δποιά πιθανῶς ἔχρησίμευσόν πρὸς ὅπτησιν τῶν κυάμων καὶ φακῶν κατὰ τὸ συστίον, δπως νῦν ἐξ ἀργαίας συνθείας οἱ Αἰγύπτιοι ὅπτουν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοὺς κυάμους, καὶ πράγματι ὁ πρόποαι αὐτος τῷ ὁπτήσεως ἐττίν ἀριστος· Οἱ δώδεκα πίθοι ἡσαν ύψους μ. 1,05, μ. 1,15 μ. 1,25 καὶ ἡ μεγαλειστέρα διάμετρος κατὰ τὸ μέσον τοῦ πίθου μ. 0,60 μ. 0,80, τὰ χειλη τῶν πίθων ἦν στρογγύλα τὸ δὲ στόμα τῶν πίθων διάμετρου μ. 50 μ. 0,60 μ. 0,45 καὶ λαβάς εἶχον 4 ἀνωθεν παρὰ τὰ χειλη τοῦ πίθου καὶ 4 ἀλλας λαβάς παρὰ τὸ πυθμένα αὐτοῦ· ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν ἦ ἐξωτερικὴ ἦ ποικίλη διὰ γεωμετρικῶν σχημάτων πεποικιλλένη, Μυκηναϊκῆς Τέχνης· ἀλλ ὁ ὠραίστερος πίθος, οὐ καὶ φωτογραφικὴν εἰκόνα εύτυχῶς διατηρῶ, ἀπωλεσθεὶς κατὰ τὴν πυρκαϊὰν τῆς 25 Αὔγουστου 1908 καὶ τὴν εἰκόνα του θέλω δημοσιεύση· Ἡ φωτογραφικὴ αὕτη εἰκὼν ληφθεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1893 παρὰ τοῦ ἀρχαιολόγου φίλου μου Σουηδοῦ ε. Β/δε, εὑρίσκεται ἐν συνδυασμῷ μετὰ τῆς προ-

τωπογραφίας μου κατ' ἀπαίτησιν τοῦ φίλου μου ληφθείσης μετὰ τοῦ εἰρημένου πίθου· Ὁ πίθος οὗτος τυγχάνει πεποικιλμένος διὰ πέντε ζωγράφων αἰς ἐστί κεχαραγμένα γεωμετρικὰ ἐν τεθλασμένη ταινίᾳ σχήματα· Τὸ ὑψός του πίθου μ. 0,80 διαμέτρου κατὰ τὸ μέσον μ. 0,40, κατὰ τὸ στόμιον διαμέτρου μ. 0,30, παρὰ τὸ στόμιον τοῦ πίθου 4 λαβάς καὶ παρὰ τὸν πυθμένα αὐτοῦ ἑτέρας δύο (2) λαβάς· Ἡ ἀπώλεια τοῦ πίθου τούτου κατὰ τὰς ἀνωμαλίας μὲ στενοχωρεῖ ἀγαν, διότι ἐπεύθυμουν νὰ ὑπῆρχεν οὕτος ἐν τῷ Μουσείῳ τῶν Ἀθηνῶν πρὸς ἔνδειξην τῆς Κορητικῆς καλλιτεχνίας· Ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τῶν τεσσάρων τοίχων τῆς αἰθούσης Α ἦν ἐπικεχρισμένη διὰ κονιάματος πιθανῶς ἐκ γύψου ἢ ἀσβέστου, κεχρωματισμένη δὲ διὰ χρώματος φαιοῦ, προελθόντος φαίνεται ἐκ τῆς ἐν τοῖς Ἀνακτόροις κατὰ τὴν ἀλωσιν τῆς πόλεως Κνωσσοῦ ὑπὸ τοῦ Κουΐντου Ματέλλου τοῦ Κρητικοῦ (65 π. Χ.) πυρκαϊᾶς ἦν ἔθηκεν δ Στρατηγὸς τῶν Κνωστίων Δασθένης κατιδῶν τὸ ἀνισχυρον τῆς ὑπεραπίστεως τῆς πόλεως κατὰ τῶν ἀριστα συντεταγμένων Ρωμαϊκῶν λεγέονων καὶ προϊδῶν τὴν πτώσιν τῆς πόλεως Κνωσσοῦ, δραπετεύσας δὲ μετὰ τοῦ ὑπόλοιπου τοῦ στρατοῦ του εἰς Ιεράπυτναν, ἔνθα ὑπὸ τῶν Ρωμαϊών συνελήφθη αἰχμαλωτος· Γάρχει δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαιολόγοις ἡ γνώμη ὅτι κατὰ τὴν κάθισδον τῶν Ἡρακλειδῶν συνέη ἡ καταστροφὴ τῶν Ἀνακτόρων τοῦ Μίνωας, ἀλλ ἐγώ φρονῶ ὅτι τὸ Ἀνδρεῖα τῆς Κνωσσοῦ διετηροῦντο καὶ μετὰ τὴν κάθισδον τῶν Ἡρακλειδῶν καὶ ταῦτα ἐπεσκέψθη καὶ δὲ φιλόσοφος Πλάτων καὶ γράφει περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς Νόμοις Μίνωας· Πλάτωνος Νόμοθεσία Μίνωας, τὴν ἐμὴν δοξαίαν ἐπιρρωνύει το εύρεθὲν κατὰ τὰς ἀνασκαφάς μου ἀγαλμάτιον ἐκ λευκοῦ λίθου τὸ δόποιον νῦν εύρισκεται ἐν τῷ ἐν Ἡρακλείῳ Μουσείῳ ὑπὸ αὔξοντα ἀριθμὸν 15 καὶ τὸ δόποιον παρουσιάζει τὴν τέχνην τοῦ 2 πρὸ Χριστοῦ αἰώνος· Δύο σειραι τατινῶν ἐρυθρῶν πλάτος τριῶν ὑποχιλιοστομέτρων διήκον κατὰ τὴν ἀνω κορυφὴν καὶ τὴν κάτω βάσιν ἑκάστου τῶν τεσσάρων τοίχων τῆς αἰθούσης Α· μετ' ἐπιμελείας περιστῆς ἐξωγραφημένος ρόδας ὄμοιού χρωματος ἐρυθροῦ μετὰ τριῶν γλωσσῶν στρογγύλων· Παραπλεύμως δὲ τῆς αἰθούσης Α. διαχωριζομένη διὰ μεσοτοίχου ἀπὸ τῆς αἰθούσης ύψους 4 μέτρων, καὶ συγκοινωνοῦσα διὰ θύρας μεγάλης, πλάτους μ. 1,20 ὑπῆρχεν ιδρυμένον τὸ ἐστιατόριον τῶν Κνωσσείων Ἀνδρείων, ἡ ὑπὸ στοιχείον Β. αἰθουσα· Τὸ ὑψός τῶν τοίχων αὐτῆς ἦν επίσης 4 μ. τὸ μῆκος αὐτῆς ἵστον πρὸς τὸ τῆς ὑπὸ στοιχείον Α. αἰθούσης μ. 12, ἀλλὰ τὸ πλάτος αὐτῆς μικρότερον μέτρων τριῶν μ. 3.

(Ἐπεται συνέχεια)

ΚΡΗΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΕΤΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Μοναρχικὸν Πολίτευμα. — Τὸ Κρητικὸν Σύνταγμα. — Κυώσσεια ἡνδρεῖα. — Κυώσσεις καὶ Ἀμνισός. — Ἀμνισός.

ΜΟΝΑΡΧΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Τὸ Μοναρχικὸν πολίτευμα ἐν Κρήτῃ ὑπῆρχε καὶ πέρι τῆς Δυναστείας Μίγως τοῦ Α'. Οὐ Εὔσεβος ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ περὶ Κρήτης ἀναφέρει: Οἱ Κούρητες καὶ Κορύθαγτες, Κυώσσεις φάνισαν» Κατὰ τούτους τους χρόνους ἔδασιλευεται Κρήτης τις αὐτόχθων, ὃν ἔνα λέγουσι τῶν Κουρήτων, παρ' οἷς Ζεὺς κρυψθεὶς ἀνετράφη καὶ Κρήτης ἐτυράννησεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Κρήτος ἡ νήσος ὡγομάσθη Κρήτη. Οὐ δὲ Μαρκιανὸς ἐν τῇ περιηγήσει του περὶ Κρήτης ἀναφέρει:

» Αὐτῶν Ἐφορος εἰρηκεν εἶγινι φησί τε ἐπώνυμον τὴν γῆσθν ἀπὸ Κρητέων τινος,
» τοῦ γενομένου βασιλέως αὐτόχθονος.»

Οὐ δὲ Διδώρος ὁ Σικελιώτης βιβλ. ε'. ἀναγράφει: «Μίγω μὲν οὖν, πρεσβύτατον ὄντα, βασιλεῦσσαι τῆς νήσου, καὶ κτίσαι πόλεις οὖμα ὅλης ἐν αὐτῇ τούτῳ δὲ ἐπιφαγεστάτας τρεῖς· Κυώσσεις μὲν ἐν τοῖς πρὸς τὴν Ἀσίαν γεύουσι· μέρεσι· τῆς γῆσου. Τὸ Μοναρχικὸν πολίτευμα ἐν Κρήτῃ ἥκμασεν ἄριστα ἐπὶ τῆς δυναστείας τοῦ Μίγως οὗτος διὰ τῆς σοφῆς αὐτοῦ γομοθεσίας ἐφέργτισε τὴν διατηρησιν τῆς ἐλευθερίας τῆς πολιτείας διὰ τῆς ὄμογοιας, καὶ προύνθησε περὶ πασῶν τῶν ἀγαγκών αὐτῆς καὶ διὰ τὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ ὑποχρεωτικὸν τὸν γάμον καταστήσας πρὸς ἀπανταξάς τοὺς γένους, ἀμά σι γέοι οὐτοι· καθισταντο ἐγγλικες μεταβασίοντες ἐν τῷ Ἀγελῶν εἰς τὰ Κυώσσεια Ἀγδρεῖα, ἐπιβαλὼν ὁ Νομοθέτης χορηματικὴν ποιηγὴν τοῖς ἀγάμοις, κατ' ἔτος διπλασιαζομένην ὡς ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις βεβαιοῖ. κατέλυθη δὲ τὸ Μοναρχικὸν πολίτευμα ἐν Κρήτῃ καθ' ἀδιλόσοφος Ἀριστοτέλης αναφέρει· κατὰ τὴν ἰδρυσιν τοῦ συνταγματικοῦ πολίτευματος ἀναγράφων οὐτως: «Βασιλείᾳ δέ, πρότερον μὲν ἦν, εἴτα» κατέλυσαν οἱ Κρήτες καὶ τὴν ἡγεμονίαν οἱ Κόσμοι· τῆς κατὰ πόλεμον ἔχουσι.

ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Περὶ τῶν ἐν Κρήτῃ Κόσμων καὶ Πρωτοκόσμου καὶ Ηερόντων Ἀρχῆς, μανθάνομεν τὰ ἐπόμενα ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφεων. Ἀριστοτέλει· Πολιτ. βιβλίον 6'. § 8. Οἱ μὲν γάρ ἔθοροι τὴν αὐτήν ἔγουσι δύναμιν τοῖς ἐν Κρήτῃ καλούμενοις καθομοῖς. Οὐκέτι απάντων σύρονται τοὺς Κόσμους, ἀλλ' ἐκ τίνων γεγών καὶ τοὺς Γέροντας ἐν τῶν κεκοσμητών. Πολλάκις γάρ ἐκβάλλουσι συστάγτες τινές τοὺς Κόσμους, η τῶν συγγράψαντων φύτευσιν τὴν τίτιαν· ἔξεστι δὲ καὶ μεταξὺ τοῖς Κόσμοις ἀπειπεῖν τὴν ἀρχήν.

Τὸ γάρ ἀνυπεύθυνον, καὶ τὸ διὰ βίου, μετίζον ἐστί γέρας τῆς ἀξίας αὐτοῖς. Οἱ μὲν Ἐφοροι, πέντε τοις ἀριθμόν, οἱ δὲ Κόσμοι δέκα εἰσίν· οἱ δὲ Γέροντες, τοῖς Γέρούσιν, οὓς καλοῦσι οἱ Κρήτες βουλήγη, ἵσοι. Οἱ δὲ Στράβων βιβλ. I., ἀναφέρει: «Τοὺς ἐφόρους δὲ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐν Κρήτῃ Κόσμοις διοικοῦντας, ἐτέρως ὡνομάσθαι. Καθίσταντο δὲ ἐτούτο τὸ συνέδριον τῶν Γερόντων) οἱ τῆς τῶν Κόσμων ἀρχῆς ἡξιωμένοι καὶ τὰ ἄλλα δύοιμα κρινόμενοι. Τῶν δὲ ἀρχῶν, ταὶ μὲν κατὰ τὰς διοικήσεις ἔχειν τὰς αὐτὰς ἐπωνυμίας φύσεων καὶ τὴν τῶν Γερόντων ἀρχήν, καὶ τὴν τῶν ἐπιέων, πλὴν ὅτι τοὺς ἐν Κρήτῃ Ἰππέας, καὶ ἴππους κατηγορίας συμβέβηκεν, Ἐν δὲ τοῖς Κόσμοις ὁ πρωτεύων Πρωτόκοσμος ἐκαλεῖτο. — Ἐν ἐπιγραφῇ ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῆς πόλεως Λύττου ἀναγράφεται:

» Αυτίτινα ἡ πόλις Τ. Φ. Λεοντίου γίγνεται, ἀπέστιμον Πρωτόκοσμον.» Οἱ δὲ Πολύθιοις περὶ Νόμων καφ. ΧΛΥ. περὶ Γέροντος:

» Κοσμοῦντος ἐν Γέροτυν: Κυδάτου Ἀγτιζάκλους».

ΚΝΩΣΙΑ ΑΝΑΡΕΙΑ

Διέτι: ὅπως ἐκ τοῦ Στράβωνος πληροφορούμεθα «Διόπερ τοὺς μὲν παῖδας εἰς τὰς ὄνομαζουμένας Ἀρχέλας κελεῦσσαι φοιτᾶν· τοὺς δὲ τελείους, ἐν τοῖς συστιτοίοις, ἢ καλοῦσιν Ἀνδρεῖα, ὅπως τῶν ισων μετάσχοιεν τοῖς εὐπόροις οἱ πεγέστεροις· δημοσίᾳ τρεφόμενοι. Τὸ τοιούτον δὲ ἔχρησίμευσεν ὅπως μη ὑπάρχῃ οθόνος ἢ μίσος μεταξὺ τῶν πολιτῶν, ἐν ἵση μοίρᾳ δημοσίων τρεφόμενοι, καὶ γὰ μὴ συμβαίνωσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ στάσεις αἱ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Πολιτείας διακινδυνεύουσιν, ητίς εἰναι τὸ πολυτυπότερον πρᾶγμα πάστης ἐλευθερίας Πολιτείας. Αἱ τροφαὶ τοῦ συστοίδοιο ὅπως ὁ Πλάτων ἀναφέρει καὶ γεωτεροι· μετ' αὐτῶν συγγραφεῖς ἐπιβεβαιοῦν προήρχοντο ἀπὸ τοὺς φύρους τῆς δεκάτης καὶ τοὺς παρὰ τῶν περιοίκων, εἰσπράττομένους καὶ ἐκ τῶν προστόδοντῶν δημοσίων ἀγρῶν. Καὶ οἱ εἰστρατέμενοι φόροι καὶ δέκατα, ἀποθηκευμένοι ἔχρησίμευον, ὅπως τοιαῦτα εὑρούν πρὸς τροφὴν τῶν συστοίδων. Κυώσσειν. Τοιαύτην δὲ σπουδαίαν σημασίαν ἔνειχε τὸ ὄγκον Κγώσσειον, καὶ εύρυτάτην διάδοσιν ὥστε ὅπουδε ὁ Στράβων βεβαιοῖ, ἐδίδετο τὸ ὄνομα τοῦτο ἀγεξαιρέτως πρὸς τοὺς κατόπικους τῆς Κρήτης ἐπωνυμούαζομένους Κγώσσειους ἀντί Κρήτας, ἐνδιφθή μητροπόλεις Κγώσσεις διετέρει τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν λοιπῶν ἐλευθέρων ὄμοστονδων πολιτειῶν τῆς Κρήτης, ὅπως ἐστιν ἡ ἐν Γερμανίᾳ Πρωσσία ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ὁ ὥν συγχρόγως βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας, καὶ δ Μίνως δ Α' ὁ νομοθέτης καὶ θαλασσοκράτερος ἡ Αὐτοκράτωρ τῆς Κρήτης καὶ βασιλεὺς τῆς μεγάλης πόλεως Κγώσσου. Ἐπον καὶ τὰ Ἀγάπτορος αὐτοῦ ἦ ιδρυμένα, ἐν οἷς καὶ τὰ Κγώσσεια Ἀγδρεῖα.

Διέτι: ὅπως τοῦ Κρήτης ἐπωνυμούαζομένους Κγώσσειους ἀντί Κρήτας, ἐνδιφθή μητροπόλεις Κγώσσεις διετέρει τὴν ἐπικυριαρχίαν τῶν λοιπῶν ἐλευθέρων ὄμοστονδων πολιτειῶν τῆς Κρήτης, ὅπως ἐστιν ἡ ἐν Γερμανίᾳ Πρωσσία ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας, ὁ ὥν συγχρόγως βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας, καὶ δ Μίνως δ Α' ὁ νομοθέτης καὶ θαλασσοκράτερος ἡ Αὐτοκράτωρ τῆς Κρήτης καὶ βασιλεὺς τῆς μεγάλης πόλεως Κγώσσου. Ἐπον καὶ τὰ Κγώσσεια Ἀγδρεῖα.

ΚΝΩΣΣΟΣ ΚΑΙ ΑΜΝΙΣΟΣ

Ἐν συγδιασμῷ πραγματεύομαι διὰ τὴν πρωτεύουσαν πόλιν τῆς Κρήτης μετὰ τοῦ ἐπίγειου αὐτῆς, διέτι ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους μέχρι τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, μένον τῆς Κυωσσοῦ ἐπίγειον ἦν ἡ Ἀμνισσός, κατὰ τὴν ἐποχὴν δὲ τοῦ Στράβωνος γεώτερον ἐπίγειον τῆς Κυωσσοῦ ἦν τὸ σῆμαρον καλούμενον Ἡράκλειον, ὁνομασθὲν οὕτω πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡρωιος Ἡρακλέους. Οἱ Στράβων περὶ Κυωσσοῦ ἀφηγεῖται ἐν βιβλίῳ I'. διτὶ ἡ Κυωσσός Κέρατος πρέτερον δύμωνύμως τῷ παραρρέοντι ποταμῷ ἐκλαβεῖτο· καὶ ἡ Εὔστάθιος δὲ εἰς Διάγυσσον ἀναφέρει: «Κυωσσός, βασίλειον Μήνωος, ἥτις καὶ Κέρατος ἐναλείπτο, δύμωνυμοῦσα ποταμῷ τιγι ταραρρέοντι καὶ ἡ Καλλίμαχος ἐν Ὑμνῷ γ'.

«Χαῖρε Καίρατος ποταμὸς μέγα»

Οι δέ σχολιασται ἀναφέρουν: ποταμὸς Κρήτης καὶ πόλις Καίρατος· Καίρατοι, οἱ Κγώσσιοι ἀπὸ ποταμοῦ. Ἀκκά καὶ ὁ Στράβων καὶ ὁ Εὐστάθιος διὰ τῆς διφθύγκου εἰς γράφουν τὸ Καίρατος. Κατ' Ἡσυχίον δύως «Τρίττα οὐτως ἡ Κγώσσις ἀγοραῖτο». Ο δὲ Στράβων ἐν βιβλίῳ Ι'. ἀναφέρει: «Πόλεις δ' εἰσὶν ἐν Κρήτῃ πλείους μέν, μέγισται δέ, καὶ ἐπιδιαγένεσται τρεῖς, Κγώσσις, Γόρτυνα Κυδωνία. Διαφερόντως δὲ τὴν Κγώσσην καὶ Ὁυηρος ὑμεῖς μεγάλην καλῶν, καὶ βασιλειον τοῦ Μίνω. Ὁ Εὔστέλιος ἐν τοῖς χρονικοῖς περὶ Κρήτης λέγει: «Οι Καύρητες καὶ Κρύσσαντες, Κγώσσην φύσισαν. Ο δέ Μαριάνος Συντός ἐν βιβλίῳ α'. Ἐν Κρήτῃ ἔβασιλευσε πρῶτος ὁ Κρήτης ιθαγενής, θυτογέροιον ποιήσας τὴν Κρήτην, ὃς δὲ εἰς ἐκ τῶν Κουρήτων, παρ' ᾧ καὶ ὁ Ζεὺς ἀπεκρίθη καὶ ἀνετράφη. Ο δέ Διξιδωρος ἐ Σικελιώτης βιβλίον Ε'. Μίνω μὲν οὖν πρεσβύτερον ἔγντα βασιλέυσατ, τῆς γῆσσου, καὶ κτίσαν πόλεις οὓς ἀλίγας ἐν αὐτῇ τούτῳ δ' ἐπιφαγεστάτας τρεῖς· Κγώσσην μέν, ἐν τοῖς πρὸς τὴν Ασίαν μέρεσι τῆς γῆσσου. Λαλούσι συγγραφεῖς εἰς τὴν Ἔστιαν ἀγαπηρουσιν τὴν θέρετρην τῆς Κγώσσου· καὶ κατὰ τὸν Λακτανίον βιβλίον α'. κεφάλαιον 18· «τάφος ἀντοῦ ὑπάρχει ἐν Κρήτῃ ἐν τῇ πόλει Κγώσσην καὶ λέγεται ὅτι ἡ Ἔστια τὴν πόλιν φύσιον δόμησεν». Ο δὲ Στράβων ἀναφέρει περὶ τῆς Κγώσσου: Κεῖται δ' ἐν πεδιῷ, κύκλῳ ἔχουσα ἡ γωσσῆς πάντας ἀρχαῖον τριάκοντα σταδίων, μεταξὺ τῆς Λυκτίας καὶ τῆς Γορτυγίας. Ο δὲ Πολύδιος ἐν βιβλίῳ δ'. Κγώσσηις, συμφρονήσαντες Γορτυγίοις, πάσσαν ἐποίησαν τὴν Κρήτην, ὡφ' ἑσυτούς, πλὴν τῆς Λυκτίων πόλεων. Ο δὲ Στράβων προσθέτει περὶ Κγώσσου: «Καὶ δὴ διετέλεσε μέχρι πολλοῦ φερομένη τὰ πρῶτα, εἴτα ἐταπεινώθη καὶ πολλὰ τῶν νομίμων ὄφηρεθη· μετέστι δὲ τὸ ἀξιωματεῖται τε Γερεμγάνη καὶ Λύκτον· ύστερον δὲ ἀνέλαβε, το παλαιῶν σχῆμα τὸ τῆς μητροπόλεως. Νῦν δὲ Κγώσσης (κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Στράβωνος 50. π. γ.) καὶ Ρωμαίων ἀποκίναν ἔχει. Ο δὲ Λακτανίος ἀναφέρει βιβλ. α'. κεφ. 10', ὅτι ἐν Κγώσση διπήρχε τάφος τοῦ Διός. Ο δὲ Σολίγος ἀναφέρει: «Οι Κγώσσιοι ισχυρίζονται ὅτι πολιτεῖται τῆς Κγώσσης ἡγ. ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ. Ο δὲ Πιαστανίας ἀναφέρει ἐν τῷ βιβλίῳ Α' Αττικά· Συγγεγρήθη οἱ παρθένους εἰς Κρήτην ἐπτά καὶ πατέρες ἰσους, ἀγειν τῷ λεγομένῳ Μινωατύρῳ τῷ ἐν Κγώσσῃ Λαβύρινθῳ οἰκησαι. Ο δὲ Φιλόστρατος περὶ βίου Απολλοδώρου βιβλίον 4 § 18. Καὶ προσπλέυσας εἰς Κγώσσην, τὸν μὲν Λαβύρινθον, ὃς ἐκεῖ δείκνυται, βουλομένων ὕετην τῶν ἑταίρων, ἐκείνους μὲν συνεχώρει τοῦτο. Ο τῆς Κγώσσου Ἐπίσκοπος ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς ἦν τὸν βαθὺν τοῦ θρόνου δεύτερος τοιούτος τελεεύταιος Ἐπίσκοπος ὑπῆρξεν κατὰ τὸ 1821 ὁ πρὸς μητρὸς πάππος μου Γεράσιμος Ἐπίσκοπος Κγώσσου.

ΑΜΝΙΣΩΣ

Αμνιστός πόλις Κρήτης ἀγαφέρει ὁ Στέφανος. 'Ο Στράτων βιβλ. I'. Μίνια δὲ φασιν ἐπινειώ χρήσασθαι τῷ 'Αμνισιῷ, ὅπου τὸ τῆς εἰληθύης ιερόν. Διδύμος ἐν 'Οδυσσείᾳ Τ. 'Αμνιστός πόλις καὶ ποταμὸς Κρήτης' ὁ δὲ Στέφανος: Αἱ τούτου Νύμφαι 'Αμνισιάδες καὶ 'Αμνησιδές. 'Ο δὲ Καλλήμαχος ὑμνος εἰς τὴν "Αρτεμιγ.

Δές δέμου ἀμφιπόλεων 'Αμυντίδας, εἴκοσι γύμνασι. Οἱ δὲ σχολιασταὶ: 'Αμνησίδας, 'Αμνιστὸς ποταμὸς Κρήτης. 'Ο Απόλλωνιος 'Ρέδιος 'Ἡ καὶ 'Αμνιστοῦ λοεσταμένη ποταμοῖο'. Καὶ ὁ Νέγους Διωγυσ. βιβλ. η'.

«Αλλ' ὅτε Δικταίης Κορυβαγχίδος ὑψόθη πέτοης.

» Γείτονος Ἀμνισσοῦ λεγόντων ἔδρακεν μῖθῳ.

»Ἐγώ Αὐτοῖς δὲ ὑπῆρχεν σπήλαιον, ἐξὸν τῆς θεᾶς Εἰ-
λέιθυας».

Ομ. Όδεσ. Τ. «Στάθησε δὲ ἐν Αρμισιῷ, όπις τε σπέσιος Εἴλει-
θήης. ΟΕΞστάθιος εἰς τὸν Διογύσουν μέρος γάρ τε Κρήτης
ὁ Αρμισσός, ἔνθα καὶ σπῆλαιον Είλειθήας, ως ἐν τῇ Όδεσ-
στάθι ὁ ποιητὴς ιστορεῖ. Ο δὲ Στράτων ἀναφέρει: «Οπου τὸ
τῆς Είλειθήας ιερόν. Ο δὲ Ησύχιος Αρμισσία, η Είλειθηεια.
Ο δὲ Παυσανίας ιστορεῖ ἐν τοῖς Αττικοῖς Κορητες δὲ τῆς
χώρας τῆς Κρητοῦς ἐν Αρμισσῷ γενέσθαι νομίζουσιν
Είλειθηαν. Ο δὲ Ρούφος ὁ Ερέτιος καλεῖ ἀργίον ἀρμι-
σσίουν ἐν τῷ ἐπινείῳ τῆς Κρήτης. Το δὲ βρέφος περιέχε-
ται γιτώσι, τὸ δὲ λεπτών καὶ μαλακών, ἀρμισσούν αὐτὸν
Ἐμπέδον ληῆς καλεῖται ἐγνεύθεν μοι δοκεῖ, καὶ Είλειθηα
Αρμισσάς ἐπωγόμασται· καὶ μᾶλλον ἥπερ ἀπὸ τοῦ ἐν Κρήτῃ
λιμένος.

Ἡ Ἀμυνίσδες κεῖται παρὰ τὴν βόρειον ἀντὴν τῆς Κωστίσας γῆς ἐπὶ γηλόφου καὶ περὶ αὐτῶν ἔκθια φάγινονται καταφανῆ τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως· οἱ δὲ γαλεποὶ λιμένες τῆς Ἀμυνίσσου ἐκτείνονται πρὸς ἀντολὰς καὶ δύσματα τῆς πόλεως Ἀμυνίσου, σχηματιζόμενοι ἀπὸ μὲν Ἀγαποτόλας ἀπὸ προσέκτασι γῆς ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπὸ δὲ δύσματα ἀπὸ ἀκρωτήριον τοῦ ὄρους Ηέτερης (Κακίνη "Ορος), εἰναι δὲ ἀγονιτοὶ λιμένες καὶ ἐπομένως γαλεποὶ πρὸς προστόρμησιν τῷα τριηρεων, οὓς ὁ θεῖος Ὁδυσσεὺς κατ' ἀνάγκην ἔφερεν ἐκεῖ καὶ ἔμειναν ἡγεμονοῦσι λημέναι 13 ἡμέρας μεχρίς οὗ ὁ ἄνεμος ἐπεσεις, καὶ αὗται ἀπῆραν διὰ τὸ Πλιόν, ἐπως δὲ Ὁμηρος ἐν τῇ Ὁδυσσείᾳ Τ. ἀεγγείται.

Ο ποταμὸς Ἀμνισὸς παραρρέει εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀμνισου ἀπόστασιν ἐξ οὗ καὶ ἡ πόλις Ἀμνισὸς ὄγκωμασθη· καὶ ὁ μὲν ποταμὸς καλεῖται γῦν Καρπερός, τὰ δὲ ἑσείπια τῆς πόλεως Παλαιόχωρα. Τοῦ δρός Πετρη ἔνοιαζόμενον γῦν «Κακούς» διέτι πράγματι ἢ ἀνάβασις αὐτοῦ, δι' οὐ διέρχεται ἡ πόρος τὴν πέλιν τοῦ Ἡρακλείου ἀγούσα λεωφόρος, ὑψόμετροι ἔναντι τῆς ἀριστερᾶς ἔχθης τοῦ ποταμοῦ Ἀμνισοῦ εἰς υψός περίπου 300 μέτρων, ἐν τῇς κορυφῇς δὲ αὐτοῦ φαίνονται πρὸς μεν ὄγκοι τοιλάς τὰ δρόη τῆς Δίκτης, ἀτίγα περικλείουν τὸ ἐροπέδιον τοῦ Λασηθίου (τὴν Ἐλέστειαν τῆς Κρήτης) πρὸς δυσμάς δὲ τὸ «Ορος τὰς Ἰδης», ἐν τῷ ἵερῷ ἥμιντο τοῦ ὄποιου ὁ Ζεὺς ἐκρύβει καταγενετάρει πρὸς τῶν Κουφητῶν καὶ Κορυδάντων καὶ ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς θαλάσσης ἐγ τῷ κέλπῳ τῆς Αμνισοῦ τὴν γησίδα υἱόν ὃ «Οδυσσεὺς ἔστη σὺν ταῖς τριήρεσί του. Οὐδεμία υπάρχει ἀμφισβήτια ἐτί ἡ Πέτρη Δικταίης Κορυθαϊτίδος «γείτων τοῦ Ἀμνισοῦ ἔστιν τὸ Κατάλον» Όρος, τὸ δὲ λεγώντος ἔδραρχεν οὐδωρο» εἴναι τὸ οὐδωροῦ ποταμοῦ γῦν Καρπεροῦ, ἐν φέλούσυτο οἷς λεγό Κυνωτοῖς γείτονεσσι· μετά τέ τοικείων των.

(Ἐπετει τὸ τέλος)

ΚΡΗΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΕΤΧΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : Συνδρομηταί. — Επιστολαι.

ΣΤΝΑΡΟΜΗΤΑΙ

- 142) Χριστόφορος Ἀρεοράμψης ἔμπορος Ἡράκλειον
 143) Γ. Κοτζαμπασάκης δημόσ. ταμίας »
 144) Μαρ. Κούνδουρος Σύμβουλος Οίκουνομ. Χαρία
 145) Ι. Γ. Παπαδάκης ἔμπορος Ἡράκλειον
 146) Στέφανος Ψαρούνδάκης δικηγόρος Χαρία
 147) Ἰωάννης Κοιάρης, δικηγόρος »
 148) Ἰωάννης Ἀθονάκης, δικηγόρος »
 149) Α. Κωρσταντουλάκης, δικηγόρος »
 150) Ε. Ξηρᾶς, δικηγόρος »
 151) Ι. Μανδρογένης, δικηγόρος »
 152) Α. Λιανάκης, δικηγόρος »
 153) Ε. Κατζουνός, δικηγόρος »
 154) Σπυρο. Ἀγνωστούντακης, δικηγόρος »
 155) Χρήστος Βολούνδακης, δικηγόρος »
 156) Ἐμ. Τσουδερός πληρεξ. Σ. Συνελεύσ. Ρέθυμνον
 157) Παπαμιχαλάκης » » »
 158) Εύπτ. Ψαρούνδακης » » »
 159) Στυλ. Κωστογιαννάκης » » »
 160) Μ. Αημητρακάκης » » »
 161) Στ. Μαραγκούνδακης » » »
 162) Μιχ. Κεφαλογιάνης » » »
 163) Κωνστ. Λαγουνδάκης » » »
 164) Κωνστ. Χατζηδάκης » » »
 165) Μιχαήλ Ασσαλάκης » » »
 166) Ἀντώνιος Αήτινας » » »
 167) Παπαδονικούλακης » » »
 168) Ν. Παπαμαράκης » » »
 169) Χαρ. Καλοειδᾶς » » »
 170) Νίκ. Καλογέννητος » » »
 171) Μιχ. Σγουρός » » »
 172) Βενιανάκης » » »
 173) Θ. Παπαδάδης » » »
 174) Προκοπάκης » » »
 175) Ἀδάμ Βαθυούρακης » » »
 176) Ἐμμ. Λογιάδης » » » Ἡράκλειον
 177) Στυλ. Ματζαπετάκης » » »
 178) Ἀντών. Μιχελιδάκης Ηρόδεδος » »
 179) Ἐμμ. Κονιωτάκης πληρεξ. » »
 180) Ι. Ἀγρικολώτης » » »
 181) Ἀλέξ. Παπαχατζάκης » » »
 182) Ἀριστόδ. Πασχαλίδης » » »
 183) Γεώργ. Μανωλανάκης » » »
 184) Νικόλαος Καστορινάκης » » »
 185) Ἰωάν. Γ. Βογιατζάκης » » »
 186) Μιχαήλ Γαλενιανός » » »
 187) Ἐμμ. Λεβέντης » » »
 188) Μύρων Καραγιαννάκης » » »

189) Μιχαήλ Καραντινός	»	»	Ἡράκλειον
190) Ἰωάν. Πολυξένης	»	»	»
191) Γεώργιος Παρλαμᾶς	»	»	»
192) Ἀντώνιος Κατνιτός	»	»	»
193) Νικόλ. Καλανταϊδάκης	»	»	»
194) Ἐμμαν. Κονταξάκης	»	»	»
195) Ἰωάν. Τυλιανάκης	»	»	»
196) Μιχαήλ Κουτεντές	»	»	»
197) Σωκούτης Βιστάκης	»	»	»
198) Ἐμμανοκήλ. Γιουλάκης	»	»	»
199) Ἱερώνυμος Ἱερωνυμίδης	»	»	»
200) Μιχαήλ Παπαδάκης	»	»	»
201) Ἐμμαν. Μαραγκάκης	»	»	»
202) Σπυρίδων Λοστάκης	»	»	»
203) Ἐμμαν. Κόκκυνίδης	»	»	»
204) Γεώργιος Άυμποτίης	»	»	»
205) Θεματοκήλης Σπουντῆς Ηροσωρ. Πρόσεδ. Σ.	»		
206) Γεώργιος Βαρούχας Πληρεξ. Σ. Συν.	»		
207) Νικόλαος Συγγελάκης	»	»	»
208) Ἐλαμινώρδας Κολυβάκης δικηγόρος	»		
209) Ἀριστείδης Στεφανίδης	»		
210) Ἰωάν. Γ. Μαρῆς	»		
211) Ἐμμ. Γ. Πολυχορούνδης	»		
212) Μικαήλ Γ. Μαράκης πτηματίας	»		
213) Στέφ. Σενιάκης πληρεξ. Σ. Συνελ. Λασηθίου	»		
214) Γεώρ. Παπαμιχαλάκης	»	»	
215) Ἐμμαν. Μόδατόπος	»	»	
216) Ἰωάννης Μπασιτάκης	»	»	
217) Μ. Παναγιωτάκης	»	»	
218) Ν. Μουρελάκης	»	»	
219) Ἰωάν. Μπετούρας	»	»	
220) Μιχ. Κοθρῆς	»	»	
221) Γ. Ζερβάκης	»	»	
222) Γεώργ. Παπαμιχαλάκης	»	»	
223) Ἐμμ. Παπαδάκης	»	»	
224) Ἐμμ. Φθενάκης	»	»	
225) Ἐμμ. Γαληνός	»	»	
226) Γεώργ. Γιανναράς	»	»	
227) Ἰωσήφ Πλακιωτάκης	»	»	
228) Ἐμμ. Ἀγγελάκης	»	»	
229) Νικόλ. Πολυχορούνδης	»	»	
230) Ἰωάν. Βουκυνιλάκης	»	»	
231) Ηέτρος Κονδυλάκης	»	»	
232) Α. Καιωτής	»	»	
233) Ἰωάν. Τζωρτζάκης	»	»	
234) Α. Κουνδούρακης	»	»	
235) Ε. Μαστούρακης	»	»	
236) Ἰωάν. Καλογερής	»	»	Χαρία
237) Γεώργ. Ψαρούνδακης	»	»	Ρέθυμνην

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

“Ο νιός μου Ὁδυσσεύς, σπουδαστής τῶν Οἰκογομολογικῶν ἐν Λωζάνη τῆς Ἐλβετίας, δι” ἐπιστολῆς του πρόδρου ἐμὲ χρονολογούμενης ἀπὸ 1 Ἰουνίου ἐν ἑτοῖς μοῦ γράφει σχετικῶς διὰ τὰ ἔγκαινα τοῦ Σεμπλόν, τῆς μεγαλητέρας σήραγγος τοῦ κόσμου, τὰ ἀκόλουθα:

Μ. Α. Καλοκαρινών

“.... Ἐδώ εἰς τὴν Ἐλβετίαν ὅπου, διτὶ καλεῖται πρόδροδος καὶ εὐημερία λαοῦ ἐνεσταρκώθη εἰς δένδρον ἀειθαλές, ἀθάνατον καὶ ἰδεῶδες, ἐκπροσωποῦν τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξίν, βιώσαν εἰς τὸ ἄκρον ἀωτὸν τῶν κοινωνικῶν συνθήκων καὶ εὐημεροῦσαν καθ’ ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ τόπου καὶ ὅχι πλέον τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν τάξεων, διότι τοιαῦται ἐν Ἐλβετίᾳ δὲν ὑπάρχουν; ὅπου ἐλευθερία καὶ ισότης ἔχουσα τὰ μᾶλα ἀδελφωθῆ, δησπου τὰ γράμματα, αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστήμαι ἔχουσιν ἀναστήση πᾶν διτὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ καρδία κέκτηται λογικὸν καὶ δίκαιον, ἐδὼ λοιπὸν εἰς τὴν Ἐλβετίαν, τὴν ὥραίν γάρ τῆς αιθερίου ποιήσεως καὶ τῆς ἀφαντάστου προσδόου, σήμερον ἑορτάζομεν ἑορτὴν ἔνδοξον, δεικνύουσαν τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ προσδόω, δεικνύουσαν τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας, τὴν ἑορτὴν τῶν ἔγκαινιών τοῦ Σεμπλόν, τῆς μεγαλητέρας σήραγγος τοῦ κόσμου.

Μάλιστα, δὲλβετικὸς λαὸς ὅπου ἐν τῇ δημοτικῇ του ποιήσει ψάλλει «... Κάτω οἱ κατακτηταί, δησπου γύνουν τὸ ἀνθρώπυνον αἴμα καὶ ψέρουν τὴν καταστροφὴν εἰς τοὺς λαούς. Κάτω οἱ μανιακοὶ φιλόδοξοι...». Εἰς Σέμρον πιστεύομεν θεέ μου δῆπος πιστεύομεν εἰς τὴν Ἐλευθερίαν...» Αὐτὸς λοιπόν, ὁ λαὸς διτὶς πιστεύει εἰς τὴν Ἐλευθερίαν, διτὶς ἔλυσε τὰ δυσκολώτερα τῶν οἰκονομολογικῶν προσβλημάτων ζητήματα, αὐτὸς ὁ λαὸς μὲ τὸ κολοσσιαῖον αὐτὸς ἔργον τῆς διατρυπήσεως τοῦ δρούς Σεμπλόν, ἀποδεικνύει ἀναμφιρίστως εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα, διτὶ οἱ μικροὶ λαοὶ κάμνουν μεγάλα, ἀμά δύονοςτι καὶ ἐργάζωνται.

Ἡ περίφημος αὐτὴ σήραγξ, συστήματος οὕτως εἰπεῖν Δομομέλη (διασήμου μηχανικοῦ) τῆς διποίας τὸ μῆκος εἶναι 19803 μέτρα καὶ κατὰ 4910 μέτρα μεγαλητέρα αὐτῆς τοῦ Ἀγίου Γοτθάρδου, ἐχειάσθησαν διηγώτερα τῶν ἐπτὰ ἑτῶν διὰ νὰ περατωθῇ, ἐν ὦ διὰ τὸν Ἀγιον Γοτθάρδον κατηναλώθησαν δέκα καὶ πλέον ἔτη.

Αὕτη ἡ διαφορὰ φυσικὰ διφείλεται εἰς τὴν τελείότητα τῶν μηχανημάτων, εἰς αὐτοῦ τοῦ εἰδούς τὰς ἔργασίας καὶ εἰς τὰς παντοίας ἐπιστημονικὰς προσδόους τῶν διποίων τελεία ἐφαρμογὴ ἐγένετο καὶ ἀποτέλεσμα τῆς διποίας ὑπῆρξε τὸ σχετικὸν μικρὸν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δυστυχημάτων, ἀνελθόντων εἰς 43 εἰς αὐτὸν τὸ γιγάντιον ἔργον, τὸ διποίον ἐπαρουστασεν ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια, ἐν ὦ ἐκεῖνο τῆς σή-

ραγγού του Ἀγ. Γοτθάρδου ἔσχεν 145 θύματα.

Ἡ Λωζάνη, μια ἀπὸ τὰς ὠραιοτέρας Ἐλβετικὰς πόλεις, εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἔκτακτα ἔργα μηχανικῆς καίτοι ἔχει 60 χιλ. περίπου κατοίκους εἶναι τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τῆς Γαλλοφώνου Ἐλβετίας. Ἡ ποικιτικώτατη αὕτη πόλις, ἡτις αὐξάνει καταπληκτικῶς ἐώρτασε τὰ ἔγκαινα τοῦ Σεμπλόν ἐκτάκτως μεγαλοπρεπῶς, σύν τοῖς ἄλλοις ὑπήρχε καὶ ιστορικὴ παράταξις ἐκ δύο χιλιάδων μετημφιεσμένων προσώπων παριστάντων σειρὰν ὅλην ἐποχῶν, ἐκ τῶν ὅποιων οὔτε ὁ κληρος οὔτε ὁ στρατὸς ἔλλειπον. “Ολα δὲ ταῦτα διότι μεγάλως ωφελεῖται ἡ πόλις ἀπὸ νέαν αὐτὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, καθ’ ὃσον ἡ ἀπὸ Γενούης ἔως ἐδῶ ἀπόστασις συντομεύεται κατὰ 100 περίπου χιλιόμετρα, καὶ τουτοτρόπως ὁλόκληρος ἡ ἐμπορικὴ κίνησις ἡ διεξαγορένη ἥδη μεταξὺ τῆς Γαλλοφώνου Ἐλβετίας καὶ τῆς Μεσογείου διὰ τοῦ λιμένος τῆς Μασσαλίας θὰ μεταβιβασθῇ εἰς τὴν τὴν Γένουν.

Ωστε δι, τι χάνει ἡ Γαλλία ὑπὸ οἰκονομικὴν ἐποφίν (καὶ χάνει πολὺ) τὸ κεοδίζει ἡ Ιταλία μετὰ τῆς Ἐλβετίας. Ἀπὸ τὸ Ἐλβετικὸν αὐτὸς κέρδος δὲ Λωζανὴ ἀναμφιβόλως ἔχει πολλὰ νὰ ἀπολαύσῃ.

Ωστε δικαίως ἔορτάζει τὰ ἔγκαινα τοῦ Σεμπλόν μετ’ ἀπαραμίλλου ὠραιότητός καὶ ἀλησμονήτου μεγαλείου »

‘Οδυσσεὺς Μ. Καλοκαρινών

φω

Ἐρ Ἀγιασμένῳ τῇ 17 Ὁκτωβρίου 1906.

· Αξιότερε κ. Καλοκαρινέ,

Μόλις σήμερον ἀφικόμενος ἐκ τῆς ἀνὰ τὴν Σητείαν περισσείας μον ἔλαβον τὰ σταλέντα 2 φύλλα τῆς ἀξιολόγου καὶ πρώτην ἥδη φορὰν εἰς φῶς ἐν Κορήτῃ ἐλθούσης «Κοητικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος» καὶ διεξιῶν αὐτὰ δὲν ἔχω παρὰ νὰ συγχαρῶ τοῖς τὴν πρωτοβουλίαν τοιαύτης ιδέας συλλαβοῦσιν, ἵνις κενὸν τῆς Κοητικῆς Ἀρχαιολογίας πληροῦ, καὶ πολλὰ τὰ κεκρυμμένα καὶ ἀγνωστα εἰς τοὺς πλείστους θὰ φέρῃ εἰς φῶς καὶ πολλοὺς τῶν εἰδότων περὶ τὰ τοιαῦτα θέλει παροτρύνει δπως ἐκθέσωσι καὶ δημοσιεύσωσι πᾶν δι, τι μέχρι τοῦδε ἔμενεν εἰς στενὸν μόνον κύκλον γνωστόν. Μετὰ τὰ εἰλικρινῆ μου ὄψεων συγχαρητήρια, καὶ τὰς ἔγκαρδίους μου εὐχάς, δπως προσθέση μία τοιαύτη ἐπωφελῆς διὰ τὸν τόπον καὶ τὸν ἔξω κόσμον ἐφημερίς, ἀποστέλλω ὑμῖν δραχ. 10 δπως μοι ἀποστέλλωνται, δύο φύλλα, δσάκις ἐκδίδητε αὕτη.

· Επὶ τούτοις δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρέτου ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης

· Μεθ’ ὧν διατελῶ

· † ο ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΗΤΕΙΑΣ ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

· Εκ τοῦ Τυπογραφείου Ι. Γ. ΣΜΥΡΝΑΚΗ καὶ Σας